

РОЛЬ ПАРТИСИПАТОРНОЇ ДЕМОКРАТІЇ У РОЗВИТКУ ПАРТИСИПАЦІЇ У МІСЦЕВОМУ САМОВРЯДУВАННІ: ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД

THE ROLE OF PARTICIPATORY DEMOCRACY IN THE DEVELOPMENT OF PARTICIPATION IN LOCAL SELF-GOVERNMENT: FOREIGN EXPERIENCE

У статті проаналізовано сучасний стан та основні тенденції розвитку партисипаторної демократії як передумови до розвитку партисипації у місцевому самоврядуванні. Проаналізовано низка проблем, які спричиняють нові підходи до розуміння громадської участі як зі сторони громадськості, так і зі сторони публічної влади. Здійснено дослідження ролі партисипативної демократії щодо проблематики становлення та реалізації партисипації у місцевому самоврядуванні з врахуванням міжнародних практик та глобальних трансформацій публічного управління. Наведено аргументи щодо причино-наслідкових зв'язків через аналіз народовладдя як потенціалу, який існує в неорганізованих групах індивідів. Виявлено, що упродовж усієї історії люди використовували свою колективну владу, щоб повалити репресивні уряди, завоювати рівні права для маргіналізованих груп і здійснити інші значні суспільні зміни. Концепція влади народу пропонує радикальний спосіб відновлення контролю над нашим життям за допомогою колективної сили. Замість того, щоб залежати від зовнішніх факторів (наприклад, від політиків, які добре виконують свою роботу), вона дозволяє громадськості визначити, планувати та реалізовувати майбутнє, діючи разом заради публічних інтересів.

З'ясовано, що модель партисипаторної демократії передбачає активну участь громадян в обговоренні та прийнятті рішень з основних питань життя. Вона включає інструменти, які використовуються місцевою владою для залучення громадян у процес колективного вироблення рішень. Визначено розуміння сутності партисипації на основі сутності «партисипаторної демократії», яке є ширшим поняттям та є змішаною формою прямої та представницької демократії. Синтезувавши ці форми демократії, здійснено висновок, що партисипативна демократія є організованою як ієрархічна система із прямою демократією в основі і низкою делегованих представників на кожному рівні, починаючи з основи.

Ключові слова: місцеве самоврядування, партисипаторна демократія, партисипація, місцевий розвиток, місцевий референ-

дум, механізми участі, інструменти партисипації.

The article analyzes the current state and main trends in the development of participatory democracy as a prerequisite for the development of participation in local government. A number of problems that entail new approaches to understanding public participation from both the public and public authorities are analyzed. The role of participatory democracy is studied in the problems of formation and implementation of participation in local government, taking into account international practices and global transformations of public administration. Arguments are given on cause-and-effect relationships through the analysis of people's power as a potential existing in unorganized groups of individuals. It is revealed that throughout history, people have used their collective power to overthrow repressive governments, win equal rights for marginalized groups, and implement other significant social changes. The concept of people's power offers a radical way to regain control over our lives through collective force. Instead of depending on external factors (such as politicians doing their job well), it allows the public to define, plan and implement the future, acting together for the public interest.

It is established that the model of participatory democracy assumes active participation of citizens in the discussion and decision-making on the main issues of life. It includes tools that are used by local authorities to involve citizens in the process of collective decision-making. An understanding of the essence of participation is determined based on the essence of "participatory democracy", which is a broader concept and a mixed form of direct and representative democracy. Having synthesized these forms of democracy, it is concluded that participatory democracy is organized as a hierarchical system with direct democracy at the core and a number of delegated representatives at each level, starting from the core.

Key words: local government, participatory democracy, participation, local development, local referendum, participation mechanisms, participation tools.

УДК 351
DOI <https://doi.org/10.32782/pma2663-5240-2023.37.42>

Ющук Р.В.

аспірант
Інститут адміністрування, державного управління та професійного розвитку Національного університету «Львівська політехніка»

Постановка проблеми. Поняття «партисипація», «партисипаторна демократія», «громадська участь», «партисипативний бюджет», «залучення громади», «громадське врядування», «учасницьке суспільство», «учасницькі партії», «партисипаторне суспільство» та багато інших все частіше застосовуються та впроваджуються у теорії та практиці публічного управління. Існує тенденція, враховуючи розвиток децентралізації, застосовувати їх здебільшого у місцевому самоврядуванні, хоча як державне, так і публічне управління

все частіше розглядає принципи громадської участі як вагому перспективу управління. На сьогодні потребують вивчення такі питання як: співвідношення представницької та партисипативної демократії у місцевому самоврядуванні; компетенційний баланс у реформах децентралізації влад; реалізація принципів відкритості та прозорості у діяльності органів публічної влади, основи громадського врядування тощо.

Зрозуміти чому питання громадської участі у місцевому розвитку є важливим і які про-

блеми спричиняють нові підходи до розуміння громадської участі як з боку громадськості, так і влади варто через призму викликів, серед яких:

- проблема так званого дефіциту демократії, громадянська апатія, зниження рівня легітимності;
- обмеження ресурсів, дефіцит публічних фінансів – необхідність визначення пріоритетів;
- недостатньо існуючих механізмів представлення інтересів;
- сильні навички «соціального вето» – необхідність первазії – соціальних правил;
- дисбаланс привілеїв та очікувань по відношенню до зобов'язань (одночасно надмірні очікування відносно влади та відсутність лояльності до неї);
- суспільна реальність стає менш ієрархічною, набирає більш мережевого низового характеру;
- збільшення ролі медіа, нових технологій, поява нових акторів (ГО, ініціативних груп);
- з'являються нові типи проблем – виникає необхідність напрацювання нових моделей відповіді на них (інша форма керівництва – не експертів і не «командирів»);
- демократія набирає рис персонального, безпосереднього та щоденного характеру – проблеми традиційних організацій, в т.ч ГО;
- розвиток нових технологій та їх амбівалентна роль з точки зору громадської активності;
- планування інвестиційних проектів, розвитку простору парків, скверів, дитячих майданчиків, МАФів, базарів, торгових центрів [1].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Окремі аспекти партисипації в місцевому самоврядуванні вивчало у своїх працях чимало вітчизняних та іноземних науковців, у наукових працях вітчизняних учених, таких як І. Абрам'юк, Г. Боднар, А. Васіна, Ю. Дзюбенко, І. Забокрицький, М. Коваленко, В. Ковальчук, К. Мануїлова, В. Нестерович, А. Пехник, М. Ставнійчук, М. Требіна. Основу та розвиток партисипаторної демократії досліджували Г. Алмонд, Б. Барбер, Н. Боббіо, С. Верба, Р. Даль, К. Пейтмен та інші. Особливості політичної участі та її сучасних форм аналізували С. Верб, Б. Барбер, Н. Нагельса, Р. Даренфорф, Л. Саністебана, А. Сунгуров тощо. Електронну участь та її перспективи розглядали Р. Коулман, П. Лібер, Л. Даймонд, П. Данліві, Б. Вірц, П. Дайзер та інші. Серед вітчизняних авторів до ключових проблем партисипації звертались І. Попова, А. Руденко, І. Павленко, О. Даниляк, Г. Макаров, окремі аспекти проблематики аналізували Х. Кохалик, М. Лациба, О. Хмара, О. Орловський та ін. Окремі аспекти партисипації в місцевому самоврядуванні вивчали у своїх працях чимало вітчизняних та іноземних науковців, у наукових працях вітчизняних учених, таких як І. Абрам'юк, Г. Боднар, А. Васіна, Ю. Дзюбенко, І. Забокрицький, М. Коваленко, В. Ковальчук, К. Мануїлова, В. Нестерович, А. Пехник, М. Ставнійчук, М. Требіна.

Мета статті – дослідження ролі партисипативної демократії щодо проблематики становлення та реалізації партисипації у місцевому самоврядуванні з врахуванням міжнародних практик та глобальних трансформацій публічного управління.

Виклад основного матеріалу. Партисипативний підхід в публічному управлінні загалом базується на класичних принципах демократії, які передбачають активну участь громадськості в обговоренні та прийнятті рішень з питань публічного життя суспільства. Теорія розглядає демократію як один з базових принципів організації всіх областей публічного життя і суспільних відносин, який повинен поширюватися не тільки на політичне життя суспільства і процедуру формування влади, а й на відносини в економіці, системі освіти, сім'ї тощо. Теорія стверджує, що не існує областей, які були б ізольовані від політики, тому під впливом класичного розуміння демократії всі вони знаходяться у сфері демократичного політичного процесу.

Розуміння сутності партисипації неможливе без поняття сутності «партисипаторної демократії», яке є ширшим поняттям та є змішаною формою прямої та представницької демократії. Синтезувавши ці форми демократії, доходимо висновку, що партисипативна демократія є організованою як ієрархічна система із прямою демократією в основі і низкою делегованих представників на кожному рівні, починаючи з основи (рис. 1).

Розуміння сутності партисипації неможливе без поняття сутності «партисипаторної демократії», яке є ширшим поняттям та є змішаною формою прямої та представницької демократії. Синтезувавши ці форми демократії, доходимо висновку, що партисипативна демократія є організованою як ієрархічна система із прямою демократією в основі і низкою делегованих представників на кожному рівні, починаючи з основи (рис. 1).

	Види:	Задіяні члени:	
Рівні	ПРЕДСТАВНИЦЬКА ДЕМОКРАТІЯ – Національного рівня – Регіонального рівня – Місцевого рівня – Локального рівня	Представники делеговані	ПАРТИСИПАТОРНА ДЕМОКРАТІЯ
Основа	ПРЯМА ДЕМОКРАТІЯ	Усі	

Рис. 1. Сутність партисипаторної демократії як передумови партисипації в місцевому самоврядуванні

Джерело: сформовано автором

Активного використання на сьогодні у науці та практиці дістають поняття «дорадча

демократія», «деліберативна демократія», «репрезентативний дорадчий процес». Деліберативна демократія — це ширша політична теорія, яка стверджує, що політичні рішення мають бути результатом чесного та розумного обговорення між громадянами. Що таке репрезентативний дорадчий процес? Дорадча демократія найчастіше реалізується шляхом ініціювання представницьких дорадчих процесів. Це процеси, під час яких широка представницька група людей зважує докази, обмірковує, знаходить спільну мову та розробляє детальні рекомендації щодо питань політики для органів державної влади. Приклади таких процесів включають журі громадян та збори громадян [2].

Позитивне спрямування народовладдя дістає інші форми розвитку в процесі реалізації. Зокрема, існує поняття астротурфінгу – імітація масової громадської ініціативи для створення ілюзії запиту від суспільства, діяльність, яка має на меті створити ілюзію широкої підтримки думки, політичного курсу тощо, хоча насправді вона проводиться певною групою людей. Англійською «astroturfing» є однією з форм пропаганди на підтримку політичних, організаційних або корпоративних програм, розроблена для створення імітації масового руху. Зокрема, метою таких кампаній є маскування зусиль політичної або комерційної організації, як незалежної громадської реакції, на окремі політичні об'єднання, продукти, послуги або події тощо.

Астротурфери здійснюють маніпулювання громадською думкою за допомогою явних і прихованих (дезінформація) способів, це практика створення образу широкої громадської підтримки справи, де такої підтримки мало. Його часто використовують корпорації або групи інтересів, щоб просувати власні наративи. Це може породити плутанину та недовіру серед справжніх активістів та громадськості.

Основна проблема полягає в тому, що астротурфінг практично неможливо вивчити. Частково це пов'язано зі складністю та різноманітністю структурних елементів, а частково з тим, що важко відрізнити фейк чи пропаганду від політичної реальності. Незважаючи на те, що уряди багатьох країн намагаються зупинити маніпулятивний вплив зацікавлених сторін, зусиль недостатньо. Це означає, що спроби зупинити негативний вплив астротурфінгу на формування політичних думок і переконань не увінчуються успіхом. Виявлено, що безпекові заходи, які намагаються використовувати державні установи, є досить м'якими для ліквідації негативних наслідків астро-

турфінгу, проте більш жорсткі заходи значно знижують конфіденційність. Доведено, що найбільш ефективним засобом запобігання та стримування астротурфінгу є необхідність підвищення інформаційної гігієни та політичної свідомості користувачів мережі Інтернет, вміння розрізнити фейки, розуміти основний механізм інформаційного впливу тощо [3].

Теорія партисипаторної демократії (демократії участі) спирається на реформістські концепції неолібералів і соціал-демократів. Залишаючись на позиціях схильності до інститутів і цінностей ліберально-демократичної моделі суспільства, прихильники теорії демократії участі негативно ставляться до теорій плюралістичної і елітарної демократії. Завдання, яке вони ставлять до партисипаторної демократії,— досягти дієвішої свободи і рівності, ніж це є в дійсності та ніж це записано в інших ліберально-демократичних концепціях. Відкидаючи погляди про нездатність мас до конструктивних політичних дій, прихильники демократії участі ведуть активний пошук каналів ефективного залучення громадян до процесу прийняття політичних рішень.

Отже, модель партиципаторної демократії передбачає активну участь громадян в обговоренні та прийнятті рішень з основних питань життя. Вона включає інструменти, які використовуються місцевою владою для залучення громадян у процес колективного вироблення рішень. Виділяють три форми участі (рис. 2).

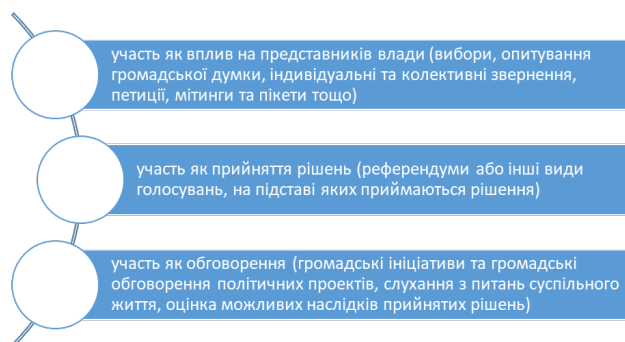

Рис.2. Форми партисипації: політичний напрям розвитку за неолібералістами та соціал-демократами

Джерело: сформовано автором

Практика публічного управління вказує на тенденцію, за якої, незважаючи на те, що нові потенційні країни-члени все ще приваблюють Європейський Союз, його привабливість для громадян нинішніх країн-членів зникає. Європейські громадяни, схоже, сприймають досягнення об'єднаної Європи як належне: відкриті кордони, спільна валюта, мир і сво-

бода. Схоже, що Європейський Союз має стабільну сталу демократію, але багато громадян ЄС все ж мають сумніви щодо сталості і бояться невизначеності, зокрема при таких питаннях як: яке майбутнє чекає на Європу; чи захистить Європейський Союз своїх громадян; чи Європейський Союз сприятиме подальшій глобалізації, яку багато європейських громадян вже сприймають як загрозу? І, зрештою, наскільки демократичним та партисипативним буде Європейський Союз?

Участь дозволяє громадянам та зацікавленим сторонам впливати на діяльність і рішення органів публічної влади на різних етапах політичного циклу. Рекомендації ОЕСР щодо відкритого уряду розрізняє три рівні участі громадян і зацікавлених сторін, які відрізняються залежно від рівня залучення, а саме: інформування; консультація; залучення. Участь є демократичною у випадку, коли кожна особа, на яку потенційно впливає рішення, має рівні можливості впливати на рішення. Зазвичай більш популярні традиційні форми залучення громадянськості, такі як консультації, а також нові інноваційні практики. Активною формою також є участь у демократичних процесах, у розробці політики, а також у розробці та наданні державних послуг, що необхідно для того, щоб державні рішення та послуги відповідали потребам, бажанням і перевагам суспільства.

Забезпечення демократичного громадянського простору є передумовою участі громадян у місцевому самоврядуванні. Йдеться про створення необхідного середовища, в якому люди можуть реалізувати свої демократичні права. Елементи демократичного громадянського простору мають різні форми та розміри в країнах ОЕСР, такі як конституції, що гарантують права людини, незалежні механізми контролю за урядовими рішеннями, автономні та незалежні організації, програми захисту від правозахисників, портали, що сприяють формуванню інформаційним запитам, стратегії підтримки організацій громадянського суспільства та онлайн-форуми для надання зворотного зв'язку під час отримання публічних послуг. Захищений громадський простір можливий за умови забезпечення основних громадянських свобод (наприклад, свобода виявлення поглядів, асоціацій і зборів), верховенства права та недискримінація; захисту свободи ЗМІ та цифрові права; сприятливого середовища для громадянського суспільства; можливості активно брати участь у прийнятті рішень, які впливають на життя людей.

Країни ОЕСР дозволили організаціям громадянського суспільства організовуватися, об'єднуватися, страйкувати, висловлюватися

та критикувати уряд, не боячись офіційних санкцій чи переслідувань. Свобода преси є досить захищеною у країнах ОЕСР порівняно з іншими країнами, але, тим не менш, останнім часом вона погіршилася як під дією урядів, так і інших членів суспільства.

Початок COVID-19 призвів до посилення тиску на аспекти громадянського простору, посилення занепокоєння щодо расово мотивованої дискримінації та відчуження. Протидія COVID-19 створила додаткові проблеми на цьому фронті, до яких деякі уряди вдалися, використовуючи специфічні інструменти для реагування на пандемію, зокрема застосування надзвичайних повноважень, які можуть створити протиріччя з демократичним урядуванням шляхом (тимчасового) обмеження громадянських свобод і повноважень. Окрім цього, зафіксовано діяльність місцевих органів влади без відповідних демократичних гарантій та контролю. Наприклад, 46% країн ОЕСР мають державні установи, які спеціалізуються на боротьбі з дискримінацією та просуванні рівності [4]. Канада, Німеччина та Нідерланди нещодавно розширили громадянський простір шляхом прийняття законодавства, яке захищає журналістів та їхні джерела інформації від неправомірних дій через заходи розкриття та спостереження. Дев'ятнадцять країн ОЕСР створили спеціального омбудсмена для молоді та дітей на регіональному чи національному/федеральному рівні для захисту громадянського простору для цих груп, сприяти їх правам та притягувати уряди до відповідальності. Крім того, ще одинадцять країн ОЕСР створили офіси для роботи з дітьми та молоддю, в рамках офісу національного омбудсмена.

Багато урядів активно захищали та просували громадянський простір і надавали йому додаткову підтримку, зокрема безпосередньо організації громадянського суспільства (далі – ОГС) під час пандемії. Були введені спеціальні державні дотації в Австрії, Канаді, Німеччині, Ірландії, Італії, Литві та Швеції. В Австрії закон 2020 року встановив фонд підтримки, а громадські організації повідомили, що їх залучали та консультували упродовж усього процесу. Канада підтримала зусилля десяти ОГС, які допомагають громадянам мислити критично щодо інформації про здоров'я, яку вони знайшли в Інтернеті, щоб виявити неправильну інформацію чи дезінформацію та/або оманливі публікації в соціальних мережах, пов'язані з пандемією COVID-19. Ірландія сформувала Фонд стабільності проти COVID-19 для допомоги громадським і волонтерським організаціям, які займаються наданням критичних

послуг, особливо первинні послуги для незахищених груп населення. У липні 2021 року члени OECD Development Комітет допомоги (DAC) зобов'язався вжити різних заходів для кращого забезпечення поваги, захисту та просування громадянського простору у своїй роботі шляхом дотримання Рекомендації DAC щодо сприяння громадянському суспільству у сфері співробітництва в галузі розвитку та гуманітарної допомоги [5-6].

Прозорість має вирішальне значення для демократії та зміцнення громадянського простору. Широке спілкування та інформація разом з урядовими ініціативами щодо підвищення обізнаності громадян може сприяти подальшому розвитку та захищати громадянський простір. Різноманітні кризи (від фінансових до пов'язаних зі здоров'ям), повторювані корупційні скандали, і зростання неправдивої та дезінформації збільшили потребу та попит на більш своєчасну та точну інформацію. Інформація та дані від урядів і більш відкриті та прозорі процеси прийняття рішень. Реакція на кризу COVID-19 показала, наприклад, що багато осіб, які приймають рішення ще не повністю усвідомили, що принципи прозорості та доступу до інформації є ще більш важливими під час кризи. Доступ до інформації, ефективна громадська комунікація також сприяють розумінню громадянами та дотриманню заходів та дозволяють усім зацікавленим сторонам брати участь в інформованому діалозі з публічними установами щодо рішення, які впливають на їх життя. У майбутньому уряди всіх рівнів мають забезпечити такий доступ до публічної інформації, який є надійним, ефективно реалізується, забезпечується та контролюється. Крім того, слід працювати над більш прозорою, інклюзивною, учасницькою формою самоврядування, яка необхідна для того, щоб громадяни могли вести змістовний діалог зі владою.

Демографічні зміни, напруга, пов'язана з імміграцією, поляризація, соціальне відчуження та дискримінація – все це є проблемами інклюзивної участі громадян. Аналіз громадянського простору Фінляндії ОЕСР показав, що навіть у таких країнах, як Фінляндія, які сильно віддані демократії, громадянському суспільству та громадянську участь, а також мають вагомий міжнародний авторитет у сфері свободи преси, верховенства права та поваги до громадянських прав, постійні зусилля будуть необхідними для підтримки високих стандартів. Як і в багатьох інших країнах, злочини на ґрунті ненависті перешкоджають відкритим дебатам і свободі висловлення поглядів, намагаючись залякати людей. Щоб протистояти

цій тенденції, ОЕСР організувала громадську групу боротьби з ненавистю, яка забезпечувала виступи та убезпечувала переслідування громадянських діячів у Фінляндії в лютому 2021 року, що викликало широкий спектр рекомендації уряду від представницької групи суспільства.

На сьогодні активно розвиваються ініціативи щодо вирішення деяких проблем регіонального та наднаціонального рівнів, спричинених відсутністю стандартизованої та загальної політичної бази, розробленої для сприяння зростанню в сільських районах ЄС. Вони спрямовані на пом'якшення шкідливих наслідків, які випливають із відсутності реалізації політики в сільській місцевості, шляхом аналізу проблем сільських регіонів з метою висунути низку загальних вимог та рішень. Ця ініціатива сприяє публічним дебатам як на місцевому, так і на європейському рівнях, щоб окреслити проблеми, з якими стикаються жителі громад, обговорити та запропонувати рішення для потенційної реалізації політики ЄС. Відсутність повноцінної «європейської ідентичності» спричинила безліч проблем у ЄС щодо реалізації політики; відсутня політика, яка в іншому випадку пододала б розрив між дилемами регіонального та європейського рівнів [7]. Зосереджуючись виключно на регіональній ідентичності, в окремих державах-членах ЄС практикується неоднорідний погляд на імплементацію, а це означає, що загальні проблеми, які стосуються локального рівня в ЄС, не виокремлюються. Таким чином, відсутність європейської ідентичності або гомогенованого голосу в низах впровадження локальної політики означає, що політикам бракує знань щодо загальних проблем, з якими до прикладу сільські жителі зустрічаються щодня [8].

Європейські ініціативи намагаються вирішити зазначену проблему, визначивши, які проблеми є першочерговими в житті сільських жителів ЄС. Ініціативи мають на меті проілюструвати способи, за допомогою яких дорадчі демократичні процедури можуть встановити конкретний загальноєвропейський набір законодавчих цілей щодо сільських регіонів шляхом публічного обговорення; відсутність європейської сільської ідентичності та загальної системи сільської політики ЄС сприяла проблемам, які вирішують громадські дебати. Серед питань: необхідність посилення можливостей для молоді в сільській місцевості, рівний доступ до освіти для сільського населення, відсутність доступного житла та транспорту, а також необхідність збереження окремої сільської ідентичності. Визначаючи ці проблеми під час дебатів, результати можуть допо-

могти політикам та зацікавленим сторонам на європейському рівні сприяти змінам, яких вимагають сільські громадяни. Таким чином, ця публічна дискусія є дорадчим процесом, оскільки сприяє вирішенню проблем сільської місцевості у систематичному порядку.

Маючи необхідне середовище та відповідні навички для участі, громадяни повинні бути краще підготовлені брати участь у демократії. Однак першою перешкодою для позитивної участі може бути сам виборчий процес.

Центральним елементом представницьких демократичних систем є ефективний захист права всіх громадян на голосування. Вибори та виборчі процеси також повинні підтримувати найвищий рівень чесності та прозорості, наприклад, через регулярну фінансову звітність політичних партій. Це відбувається в усіх, крім однієї (Швейцарія) країни ОЕСР. Крім того, 92% країн ОЕСР також вимагають від кандидатів звітувати про фінансування своєї кампанії перед наглядовим органом. У 81% ОЕСР країни, політичні партії повинні звітувати про свої фінанси щодо виборчих кампаній [9].

Досвід країн ОЕСР показує, що прозорість фінансування кампаній є більшою, ніж лобіювання та виявлено, що деякі недоліки все ще існують і можуть бути використані.

Підтримання чесності виборчих кампаній вимагає уваги до зростаючого, складного процесу використання даних і цифрових платформ політичними партіями для впливу на виборців. Виборчі кампанії, природно, передбачають збір думок виборців і активне залучення політичної реклами, та інколи кардинально змінюють правила щодо виборчих кампаній і конфіденційності. Скандал із Cambridge Analytica в 2018 рік показав вплив дезінформації та збору даних для націлювання на конкретних осіб з неправдою інформації. Зловживання даними, незаконно зібраними від 50 мільйонів користувачів Facebook, викликає сумніви результати сильних демократичних процесів, таких як вибори в США 2016 року або Brexit у Великобританії 2016 року [10].

З цієї причини розробники політики повинні розглянути можливість встановлення більш надійних гарантій для етичного використання даних виборців, цифрових технологій та цифрових платформ під час виборчих кампаній. Це включає етичні стандарти та запобіжні заходи для обмеження використання даних і аналітики для надмірного психологічного профілювання та мікротаргетування окремих осіб і груп, захист від неправильного використання та зловживання соціальними медіа– та цифровими платформами та підвищити загальну прозорість цифрових кампаній. Приклад країни, яка розпочала

роботу в цій сфері – Сполучене Королівство, де в червні 2021 року центральний уряд ухвалив рішення про те, що майбутній законопроект про вибори законодавчо затвердить існуючий режим друку на цифровий агітаційний матеріал. У розробці нових положень уряд залучив соціально-медійні компанії, політичні партії та виборчу комісію Великобританії. Європейська комісія також представила у 2022 році законодавчу пропозицію щодо підвищення прозорості політичної реклами, комунікацій та комерційної діяльності, яка пов'язана з нею, щоб чіткіше визначити джерело та мету таких проплачених політичних матеріалів.

Висновки. У статті здійснено дослідження ролі партисипативної демократії щодо проблематики становлення та реалізації партисипації у місцевому самоврядуванні з врахуванням міжнародних практик та глобальних трансформацій публічного управління. Зокрема, розкрито передумови розвитку партисипації у сучасному розумінні через розвиток народовладдя, прямої демократії, представницької демократії як з позиції практичної реалізації так і теоретичного наповнення. Громадянська участь – це визначення з соціальних наук, яке стосується різних механізмів вираження думки громадськості, і дозволяє громаді чинити вплив на суспільні рішення. Учасницьке прийняття рішень може бути застосоване в будь-якій сфері соціальної активності, включаючи економіку, політику, управління, культуру та сім'ю. Тут слід розмежувати такі поняття як «участь громади» та «участь громадян», оскільки поняття «громада» зосереджується на групі, хоча «участь громадян» також використовується для позначення підмножини «участі громади».

ЛІТЕРАТУРА:

1. Левченко О., Величко Н., Ковшун Л. Партиципативний підхід та практики на рівні громади. Посібник для громадських активістів та всіх зацікавлених. URL: <https://sed-rada.gov.ua/sites/default/files/static-page/2020/nid39846-krashchi-praktiki-participaci-2-62418.pdf>.
2. OECD (2020), Innovative Citizen Participation and New Democratic Institutions: Catching the Deliberative Wave, OECD. Видавництво: Париж. URL: <https://doi.org/10.1787/339306da-en>.
3. Sviderska, O., & Chornii, O. (2021). ASTROTERRING AS A TOOL OF PSYCHOLOGICAL INFLUENCE ON THE MASS CONSCIOUSNESS. *The Journal of V.N. Karazin Kharkiv National University. Issues of Political Science*, 39, 71-79. URL: <https://doi.org/10.26565/2220-8089-2021-39-09>.
4. IMD World Competitiveness Center. 2020. Digital Competitiveness Ranking 2020. Technical Report.
5. IMD World Competitiveness Center. 2020. Digital Competitiveness Ranking 2020. Technical Report.

6. Про Національну стратегію сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні на 2021-2026 роки : Указ Президента України; Стратегія від 27.09.2021 №487/2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/487/2021#Text>.

7. Eriksen, E.O. and Fossum, J.E. (2000). *Democracy in the European Union: Integration Through Deliberation?* Google Books. Psychology Press.

8. Fattore, G., Dubois, H.F.W. and Lapenta, A. (2012). Measuring New Public Management and Governance in

Political Debate. *Public Administration Review*, 72(2), pp. 218–227.

9. Georg Aichholzer and Gloria Rose. 2020. Experience with digital tools in different types of e-participation. In *European e-democracy in practice*. Springer, Cham, 93–140.

10. Facebook доведеться пояснити витік даних 50 мільйонів користувачів. Веб-портал Економічна правда. URL: <https://web.archive.org/web/20180408071716/https://www.epravda.com.ua/news/2018/03/19/635117/>.